

Φορέας Υλοποίησης	: Ecole Nationale de la Magistrature (France)
Τόπος Διεξαγωγής	: Brussels, Belgium
Ημερομηνία	: 1-2/7/2010
Τίτλος Σεμιναρίου	: The Judicial Reponse to the Threat of Terrorism in the European Union
Συμμετοχή	: Δημήτριος Ζημιανίτης, Εισαγγελέας Πρωτοδικών Αθηνών

Σχόλια

Την 1 & 2-7-2010 διοργανώθηκε στις Βρυξέλλες από τη Γαλλική Σχολή Δικαστών, το Βελγικό Ινστιτούτο Δικαστικής Εκπαίδευσης και την Ευρωπαϊκή Ένωση συνέδριο με θέμα «Η δικαστική απάντηση στην απειλή της τρομοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση». Με το συνέδριο αυτό ολοκληρώθηκε κύκλος πέντε ειδικότερων συναφών συναντήσεων, που έλαβαν χώρα : (α) στο Παρίσι (18 & 19-12-2008 με θέμα «δικαστική οργάνωση»), (β) στην Τρίερ (15 & 16-12-2009 με θέμα «ειδικές τεχνικές έρευνας»), (γ) στη Βαρσοβία (15 & 16-12-2009 με θέμα «τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»), (δ) στο Άμστερνταμ (25 & 26-1-2010 με θέμα «τα υπερασπιστικά δικαιώματα») και (ε) στη Μαδρίτη (15 & 16-2-2010 με θέμα «δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών»). Την Ελλάδα (Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργών) εκπροσώπησε ο Δημήτριος Ζημιανίτης, Εισαγγελέας Πρωτοδικών.

Από τις εργασίες του συνεδρίου συγκρατούνται τα ακόλουθα :

Χαιρετισμό απηύθυνε ο Βέλγος Υπουργός Δικαιοσύνης, ο οποίος επικρότησε την πρωτοβουλία διοργάνωσης των συναντήσεων που προηγήθηκαν, αλλά και του ίδιου του συνεδρίου, αναφέρθηκε δε στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον της Βελγικής Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ (β' εξάμηνο 2010) για τα πιο πάνω θέματα.

1^η Στρογγυλή Τράπεζα (θέμα «τι είδος δικαστικής οργάνωσης απαιτείται για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας»)

Αναλύθηκε το γαλλικό σύστημα, δόθηκε έμφαση στην ανάγκη χρήσης νέων μέσων αντιμετώπισης της τρομοκρατίας χωρίς να παραγνωρίζονται τα υπερασπιστικά δικαιώματα. Στη Γαλλία η πρακτική είναι παρεμφερής με την αντιστοίχως ακολουθούμενη για το οργανωμένο έγκλημα, ενώ υπογραμμίστηκε το ζήτημα της συλλογής πληροφοριών και εξάρθηκε ως θετική η χρησιμοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχουν στην κατεύθυνση αυτή οι Κοινές Ομάδες Έρευνας, η Eurojust ως συντονιστικό όργανο των σχετικών ερευνών κ.λπ. (S.Vuelta-Simon). Αναλύθηκε εν συνεχεία το σύστημα των Κάτω Χωρών και ο θεσμός του εθνικού Εισαγγελέα για την τρομοκρατία, καθώς και οι αρμοδιότητές του (R. Steen). Από τον C. Bautista σημειώθηκε ότι κάθε κράτος θα πρέπει να επιλέξει το σύστημα που καλύτερα εξυπηρετεί την ανάγκη αποτελεσματικής καταπολέμησης της τρομοκρατίας (συγκεντρωτικό ή μη και σε ποιο βαθμό σύστημα διώξεων κ.λπ.).

2^η Στρογγυλή Τράπεζα (θέμα «ειδικές τεχνικές έρευνας και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»)

Υπογραμμίστηκαν ζητήματα που σχετίζονται με την προστασία μαρτύρων, την πρόσβαση των εθνικών ερευνητικών αρχών σε servers ή βάσεις δεδομένων αρχών άλλων κρατών-μελών κ.λπ., που πιθανώς άπτονται της άσκησης της εθνικής κυριαρχίας (L. Otte). Από την M. Kozlowska εκτέθηκαν τα πεπραγμένα της συνάντησης που έλαβε χώρα

στη Βαρσοβία την 15 & 16-12-2009 με θέμα τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Από τον εκπρόσωπο της Europol (P. Kusters) σημειώθηκε ότι απαιτείται η οργάνωση μιας πιο δυναμικής δομής ευρωπαϊκής συνεργασίας σε ζητήματα αντιμετώπισης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με πλήρη αξιοποίηση των συναφών συστάσεων της FATF κ.λπ. Από τον N. Piacente αναφέρθηκε ότι απαιτείται μια ρεαλιστική προσέγγιση, όσον αφορά στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας, καθώς και προσανατολισμός των προσπαθειών σε χώρες όπου καταγράφεται αξιόλογη τρομοκρατική δραστηριότητα (Αραβικές χώρες, Μαρόκο, Αλγερία, MAGREB κ.λπ.), με τις οποίες είναι σκόπιμο να αναπτυχθεί ικανό δίκτυο ανταλλαγής πληροφοριών, η τοποθέτηση δικαστών συνδέσμων (liaison magistrates) κατά το υπάρχον σύστημα, καθώς και η ανάπτυξη επαφών μεταξύ της Eurojust και των χωρών αυτών. Επίσης, υπογραμμίστηκε ως ζήτημα καίριας σημασίας, η λήψη δραστικών μέτρων όσον αφορά στην ευθύνη των νομικών προσώπων, ενώ αναφέρθηκε ότι η τρομοκρατία λαμβάνει πλέον άλλη μορφή («home made terrorism», τρομοκρατία προερχόμενη από πλήρως ενσωματωμένους μετανάστες δεύτερης γενιάς κ.ά.), χρησιμοποιούνται νέες μέθοδοι (λ.χ. αναζήτηση πρώτων υλών από λιπάσματα, που ευχερώς μπορεί κανείς να εξεύρει στο εμπόριο, χωρίς να προκαλέσει υποψίες κ.λπ.), γεγονός που καθιστά άλλα μέτρα αναποτελεσματικά, υπαγορεύει δε τη χάραξη μιας πολιτικής που θα μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και τα φαινόμενα αυτά. Από παρεμβαίνοντες εξάρθηκαν ως σημαντικές οι επαφές μεταξύ κρατών-μελών και τρίτων κρατών, όπου παρατηρείται έξαρση της τρομοκρατίας, η διαφορετική νοοτροπία των αρμόδιων αρχών των κρατών-μελών, που συχνά συνεπάγεται τη δυσχέραση της αποτελεσματικής συνεργασίας μεταξύ τους, καθώς και η έλλειψη ενιαίου ορισμού για την τρομοκρατία –παρά τις χρονίζουσες προσπάθειες σε διεθνή fora (ιδίως ΗΕ)- που οδηγεί σε παρανοήσεις.

3^η Στρογγυλή Τράπεζα (θέμα «υπερασπιστικά δικαιώματα»)

Από τον D.V.d Bel, αφού εκτέθηκαν τα πεπραγμένα της συνάντησης του Άμστερνταμ με το πιο πάνω θέμα, αναφέρθηκε η ανάγκη εξισορροπημένης αντιμετώπισης της τρομοκρατίας και παράλληλης διασφάλισης των υπερασπιστικών δικαιωμάτων των εμπλεκομένων, χωρίς να εκτραπεί η κατάσταση σε ένα καθεστώς διαρκούς επιτήρησης, υπογραμμίστηκε το ζήτημα του παραδεκτού των αποδείξεων από αλλοδαπές δικαιοδοσίες, καθώς και ο καίριος ρόλος του εθνικού δικαστή ως εξισορροπητικού παράγοντα για τα αντιτιθέμενα συμφέροντα αποτελεσματικής δίωξης της τρομοκρατίας και άσκησης των υπερασπιστικών (διαδικαστικών) δικαιωμάτων των εμπλεκομένων προσώπων. Από τον J. Gillen αναφέρθηκε ότι δεν είναι επιτρεπτό να κάμπτονται οι εγγυήσεις του κράτους-δικαίου από την αντιτρομοκρατική νομοθεσία που έχει θεσπιστεί, η οποία ενέχει τον κίνδυνο εκτροπής σε αυθαιρεσίες κ.λπ., ενώ και από τον N. Piacente σημειώθηκε ότι πρέπει να ενισχυθεί το προστατευτικό δίκτυο παράλληλα με τη μέριμνα αποτελεσματικής αντιμετώπισης της τρομοκρατίας, καθώς και ότι δεν θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη αποδεικτικά μέσα που συλλέγονται στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, μέσω βασανιστηρίων και άλλων παράνομων πράξεων.

4^η Στρογγυλή Τράπεζα (θέμα «δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις ως ουσιώδες προαπαιτούμενο στη μάχη κατά της τρομοκρατίας»)

Από τον εκπρόσωπο της Eurojust G. Loubens παρουσιάστηκε το έργο της Μονάδας στο πεδίο του συντονισμού και της συνεργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Η A. Kostomaroff αναφέρθηκε στα προβλήματα που γεννώνται στην αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών από τα διαφορετικά συστήματα που ισχύουν σε αυτά και τις διαφορετικές μεθόδους ή δίκτυα πληροφοριών, που αυτά

διαθέτουν (λ.χ. κεντρικό σύστημα ελέγχου τραπεζικών λογαριασμών κ.λπ.), με συνέπεια να ποικίλει και η ανταπόκρισή τους στα συναφή αιτήματα δικαστικής συνεργασίας. Παρεμφερή προβλήματα διαφορικής «ανάγνωσης» των διεθνών μέσων (Σύμβαση Αμοιβαίας Δικαστικής Συνδρομής ΣτΕ του 1959, ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κ.ά.) από τις αρχές των διαφόρων κρατών-μελών και, αντίστοιχα, όχι ομοιόμορφης ανταπόκρισης στα αιτήματα που υποβάλλονται επί τη βάση των πιο πάνω κειμένων, τέθηκαν και από τον C. Bautista.

5^η Στρογγυλή Τράπεζα (θέμα «διεθνής προοπτική στη μάχη κατά της τρομοκρατίας, εμπειρίες συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση»)

Από την M.L. Warren εκτέθηκε η οπτική των ΗΠΑ σε σχέση με την τρομοκρατία, οι συνθήκες οι οποίες υπαγόρευσαν την άρθρωση μιας σκληρής ολιστικής πολιτικής κατά της τρομοκρατικής απειλής μετά την επίθεση της 9/11 και υπογραμμίστηκε η ανάγκη αποτελεσματικής συνεργασίας τους με την ΕΕ στον τομέα αυτό. Από τον P. Lamou αναπτύχθηκε η συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Ελβετίας, ενώ από τον E. Ergul σημειώθηκε ότι η Τουρκία αντιμετωπίζει ειδικότερα προβλήματα σε σχέση με το τρομοκρατικό φαινόμενο και, δη, τη συγκεκαλυμμένη χρηματοδότησή της από μουσουλμανικές κοινότητες κρατών-μελών της ΕΕ με τρόπο που δεν μπορεί να ελεγχθεί αποτελεσματικά ούτε παρίσταται εμφανώς ως παράνομος ή συνδεδεμένος με τρομοκρατικές πράξεις, καθώς και με ζητήματα (μη) ανταπόκρισης κρατών της ΕΕ σε αιτήματα έκδοσης εμπλεκομένων, που υποβάλλει η χώρα.

6^η Στρογγυλή Τράπεζα (θέμα «στρατηγικές δίωξης των κρατών-μελών : Απαιτείται μια Ευρωπαϊκή Ποινική Πολιτική για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας;»)

Η αντιπρόεδρος της Eurojust M. Coninx, παρουσίασε τις αρμοδιότητες και ενέργειες της Μονάδας στο πεδίο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, αναφερόμενη στην Απόφαση ίδρυσής της, σε εκείνες

με τις οποίες αναθεωρήθηκε η Απόφαση αυτή, καθώς και στις Αποφάσεις-Πλαίσιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (2002) και αναθεώρησής της (2008), ενώ υπογράμμισε και την ανάγκη ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών-μελών, η οποία όμως θα πρέπει να γίνεται με ενιαίο και ομοιόμορφο τρόπο. Από τον J. Delmulle υπογραμμίστηκε ότι μια πιθανή ευρωπαϊκή πολιτική καταπολέμησης της τρομοκρατίας δεν θα πρέπει να αφεθεί αμιγώς στους πολιτικούς, διότι θα παραγνωρίσει πρακτικές πλευρές του προβλήματος, για τις οποίες είναι ιδιαίτερα χρήσιμη η συνεισφορά των εφαρμοστών του δικαίου. Από την M. Caillibote συνδέθηκε η ανάγκη χάραξης μιας ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας και τις νέες δυνατότητες συνεργασίας που προβλέπονται υπ' αυτήν, καθώς και με τον επανακινηθέντα διάλογο για την ίδρυση Γραφείου Ευρωπαϊού Εισαγγελέα. Επίσης, η ομιλήτρια έδωσε έμφαση στη χρησιμότητα των Κοινών Ομάδων Έρευνας, στην ανάγκη συντονισμού των ποινικών διώξεων (σημειωτέον ότι πρόσφατα υιοθετήθηκε συναφές νομικό μέσο από το Συμβούλιο της ΕΕ) και, τέλος, στη μέριμνα διασφάλισης των ατομικών ελευθεριών, παράλληλα με την αποτελεσματική καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Από τον J. Zaragoza υπογραμμίστηκε η ανάγκη ενίσχυσης της διεθνούς συνεργασίας για την αποτελεσματική καταπολέμηση του φαινομένου της τρομοκρατίας, η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ εμπειρογνομόνων, θεωρήθηκε ότι θα συμβάλλει θετικά η πιθανή ίδρυση Γραφείου Ευρωπαϊού Εισαγγελέα, ενώ ο ομιλητής θεώρησε αναπόφευκτη τη χάραξη μιας ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής για την καταπολέμηση του φαινομένου.

Ο G. De Kerchove, συντονιστής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την τρομοκρατία, συνόψισε τις εργασίες του συνεδρίου ως εξής : (α) έδωσε έμφαση στη δικαστική (και όχι στην αμιγώς διωκτική) προσέγγιση και αντιμετώπιση του τρομοκρατικού φαινομένου, κάνοντας την αντίστιξη

μεταξύ της πολιτικής που η Ευρωπαϊκή Ένωση επιθυμεί να χαράξει στον τομέα αυτό και εκείνης, που επικράτησε στις ΗΠΑ μετά την επίθεση της 9/11, η οποία χαρακτηρίζεται από υπερβολική έμφαση στην παράμετρο της ασφάλειας. (β) Σημείωσε ότι χρειάζονται βελτιώσεις του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου και πλήρης αξιοποίηση των υφισταμένων μέσων (Κοινές Ομάδες Έρευνας, ειδικές τεχνικές έρευνας κ.λπ.), (γ) σημείωσε ότι από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι επιθυμητή η τρόπον τινά «εξαγωγή» της οπτικής της όσον αφορά στο φαινόμενο της τρομοκρατίας και στις ΗΠΑ, (δ) επεσήμανε ότι οι νέες μορφές της τρομοκρατίας (δίκτυα εγκατεσπαρμένα σε αραβικά με μη κράτη, ριζοσπαστικοποίηση και στρατολόγηση, χρήση του διαδικτύου κ.λπ.) καλούν για άμεση αντίδραση, νέες διασυνδεδεμένες βάσεις δεδομένων κ.λπ., χωρίς όμως να θίγεται ο πυρήνας ατομικών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα συνάθροισης και της ελευθερίας της έκφρασης. (ε) Αναφέρθηκε στην ανάγκη βέλτιστης συνεργασίας σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο, ενόψει και της ευρείας έκτασης του τρομοκρατικού φαινομένου. (στ) Επικρότησε την τάση ενδυνάμωσης του ενδιαφέροντος διασφάλισης της παραμέτρου των ελευθεριών, σε σχέση με εκείνη της ασφάλειας, που διαπιστώνεται πρόσφατα στις νομοθετικές κ.λπ. πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποδίδοντας αυτήν στη μετά την ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβώνας ενεργή ανάμιξη του Ευρωπαϊκού και των εθνικών Κοινοβουλίων στη νομοθετική διαδικασία. Περαιτέρω, ο ομιλητής προέβη στη διατύπωση προκαταρκτικών συστάσεων –ενόψει του ότι, μετά την επεξεργασία τους με τη συνεισφορά και των συμμετεχόντων στις πέντε συναντήσεις και το Συνέδριο, θα υποβληθεί σχετικό κείμενο προς υιοθέτηση στο Συμβούλιο Υπουργών ΔΕΥ της ΕΕ τον Οκτώβριο τ.έ.-, σύμφωνα με τις οποίες : (i) Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη δικαστική εκπαίδευση, με ανάμιξη της Eurojust και των Δικαστικών κ.λπ. Δικτύων, προκειμένου να μην

παρατηρείται κατάτμηση αρμοδιοτήτων και αποσπασματική και ασυνεχής αντίδραση στο φαινόμενο, (ii) Δεν θεωρεί ότι απαιτούνται νέες τεχνικές έρευνας για την καταπολέμηση του προβλήματος, που γεννούν διάφορα νομικά και τεχνικά προβλήματα, ενώ και στο πεδίο της καταπολέμησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, τα δεδομένα δεν πείθουν ότι έχει επιτευχθεί πρόοδος, παρά τις συναφείς συστάσεις της FATF, ώστε το σύστημα παρίσταται αναποτελεσματικό. Επίσης έμφαση θεωρεί ότι θα πρέπει να δοθεί στην αφομοίωση και ανάλυση των συλλεγομένων πληροφοριών, θεωρώντας ότι σήμερα συγκεντρώνεται ένας ιδιαίτερα μεγάλος όγκος τέτοιων πληροφοριών, χωρίς να είναι εφικτή η επιτυχής ανάλυση και αξιοποίησή τους. (iii) Υφίσταται, επομένως, ανάγκη χάραξης μιας ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, με καλύτερη χρήση των μεθόδων παρακολούθησης, την αξιοποίηση των υφισταμένων τεχνικών και την αξιολόγηση των ευρημάτων και πληροφοριών, που ανταλλάσσονται. (iv) Έμφαση πρέπει να δοθεί και στον τομέα της προστασίας των υπερασπιστικών δικαιωμάτων των εμπλεκόμενων προσώπων, ο οποίος δεν πρέπει να παραγνωρίζεται. (v) Προτάθηκε η πλήρης αξιοποίηση των Κοινών Ομάδων Έρευνας και η χρήση των ευρημάτων τους από όλες τις έννομες τάξεις, ανεξάρτητα από τις επιμέρους διαφοροποιήσεις τους. (vi) Θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία και η σύναψη ειδικών συμφωνιών της Eurojust με τρίτα κράτη, η συλλογή των κατάλληλων πληροφοριών από αυτά. (vii) Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη συνεισφορά φορέων όμως της Επιτροπή COSI, της Eurojust, του Forum Γενικών Εισαγγελέων κ.λπ., οι οποίοι μπορούν με την εμπειρογνωμοσύνη και τις προτάσεις τους να συμβάλουν στη βελτίωση τυχόν αστοχιών του υφισταμένου συστήματος.

